

המכללה האקדמית עמק יזרעאל
החוג לכלכלה והמחלקה לב.א מצטיינים

לי זה לא קורה!

בחינת מעורבות ההורים בחיי הרשת של ילדם.

עבודה המוגשת במסגרת מילוי חובות הלימודים במחלקה לב.א מצטיינים

מגישה: אתי האן

מנחים: ד"ר דנה וימן-זקס, ד"ר ירון אריאל

תוכן

4	1. מבוא תיאורטי
4	1.1 מאפייני החיים ברשת
4	1.2 האנונימיות ברשת
5	1.3 בריונות ברשת
5	1.4 מקומם של ההורים בסביבה המקוונת
6	1.5 למידה מתווכת
6	1.6 תיווך אקטיבי
7	1.7 הקושי והאתגר של ההורים בעידן הדיגיטלי
9	2. שיטה
9	2.1 משתתפים
9	2.2 כלי המחקר
9	2.3 הליך המחקר
11	3. ממצאים
11	3.1 התפלגות משתני המחקר
16	3.2 קשרים בין משתני האינדקס
18	3.3 מודלים של תיווך
20	4. דיון
20	4.1 מטרת המחקר
20	4.2 השיטה ושאלות המחקר
21	4.3 ממצאי המחקר
21	4.4 מגבלות המחקר
22	4.5 המלצות
23	5. ביבליוגרפיה
26	6. נספח - שאלון המחקר

לי זה לא קורה! בחינת מעורבות ההורים בחיי הרשת של ילדם.

אתי האן

תקציר

הקשר בין הורים לילדים הוא תנאי הכרחי וחיוני להתפתחות בריאה של הילדים (ויניקוט, 1972; סיגל והארצל, 2005), אך הפרקטיקה של תפקיד ההורים משתנה בהתאם למציאות החברתית-כלכלית-תרבותית בה היא מתקיימת. ילדים ובני נוער נולדו לתוך העולם הסביבה הדיגיטלית וזוהי דרך חייהם. לעומתם, המבוגרים מחולקים לאלה המתאקלמים לסביבה זו, אלה המהגרים אליה ואלה המנותקים ממנה. תפקיד המבוגר האחראי מורכב וכולל תיווך בין המציאות הממשית לבין הסביבה הדיגיטלית, והוא חשוב במיוחד בכדי למנוע ולצמצם פגיעה ובריונות, הן מצד התוקף והן מצד הקורבן (גלאון, 2010).

מחקר זה בוחן את מעורבות ההורים בחיי הרשת של ילדם. באיזו מידה הורים מכירים את המרחב המקוון בו נמצאים הילדים? באיזו מידה הם נוקטים פעולות על מנת להקטין את הפגיעה האפשרית שלהם במרחב זה? האם ידע טכנולוגי מוקדם המצוי אצל ההורים רלוונטי לרמת מעורבותם?

באמצעות חברת סקרים חיצונית הועבר סקר מקוון בקרב 400 משתתפים. השאלון כלל שבעה חלקים ובחן את מעורבות ההורים בחיי הילד, יחס ההורים לתפקידם בחיי הרשת של הילד, מעורבות ההורים בחיי הרשת של הילד, פעילות ההורים ברשת, עמדת ההורים ביחס לנפיצות של הסכנות ברשת ועמדות ההורים ביחס לחשיפה של הילד שלהם לסכנות ברשת.

נמצא כי ההורים מעידים כי הם מבינים את אחריותם ותפקידם כהורים. נראה שפערי האוריינות הטכנולוגית הצטמצמו, ההורים מודעים לנפיצות הסכנות השונות ברשת ומעידים על רמת מעורבות גבוהה בחיי הרשת של ילדם. עם זאת, למרות שההורים מעידים על היכרותם עם הסכנות ברשת הם מדווחים כי ילדם לא נפגע כמעט בכלל. מצאנו שאין קשר מובהק בין רמת הידע הטכנולוגי של ההורים לבין מעורבותם בחיי הרשת של ילדם, אך נמצא קשר מתווך בין רמת הידע הטכנולוגי של ההורים לבין מידת מעורבותם בחיי הרשת של ילדם באמצעות המשתנה הכרת הסכנות ברשת.

ממצאי המחקר מלמדים כי לא ניתן להניח שהורה טכנולוגי מודע לסכנות אליהן נחשף הילד שלו. יש צורך לחשוף את ההורים לסכנות הקיימות בשימוש ברשת ובעיקר לאפשרות שגם הילד שלהם נפגע, זאת על מנת שיוכלו להיות מעורבים בחיי הרשת של ילדם ולהוות עבור הילד מבוגר משמעותי ומתווך.

1. מבוא תיאורטי

1.1 מאפייני החיים ברשת

אחד המאפיינים הבולטים של "החיים ברשת" הוא הפרטיות. פרטיות מוגדרת כ"זכות לפרטיות היא זכותו של אדם למרחב פרטי פיזי או וירטואלי הנתון לשליטתו, מתוך ההכרה כי ישנם תחומים בחיי אדם שאינם אמורים להיות ברשות הרבים ללא הסכמתו המפורשת. הזכות לפרטיות היא חלק מזכויות האדם הטבעיות, להן זכאי כל אדם באשר הוא, משום שכל אדם זקוק לפרטיות על מנת לפתח ולממש את האוטונומיה שלו כפרט. הפרטיות מאפשרת לאדם לחיות את חייו ולשלוט על מידת החשיפה של חייו בהתאם לרצונו, ללא חשיפה, התערבות או חדירה לחייו". (אזכור ויקופדיה)

המושג פרטיות עבר שינויים רבים בעקבות חדירתן של טכנולוגיות חדישות, כגון האינטרנט והרשתות החברתיות שבתוכו וכן הטלפונים הסלולריים, אשר מהווים איום על הפרטיות. קיים מתח בין הרצון להרחיב את פעילותנו במרחב הרשת לבין המחיר שאנחנו משלמים על כך בפגיעה בפרטיות, כפי שאנו מגדירים אותה. כיום אנו חיים במציאות שבה מתערבבים הפרטי והציבורי (שוורץ-אלטשולר, 2012). התפיסה המשפטית הקלסית של הזכות לפרטיות אינה תואמת עוד את מציאות החיים המתהווה, יש צורך בתפיסות עשירות יותר של מושג הפרטיות, המתאימות יותר למציאות הטכנולוגית העכשווית. בעולם הווירטואלי של הרשת, המרחב שאליו מתייחסת הזכות המשפטית לפרטיות אינו מוגבל עוד למרחב הפיזי של "הבית", הוא נמתח באופן רב-ממדי אל מתחמים נוספים. האינטרנט יצר קונפליקט ביחס לרעיון הפרטיות (עמיחי המבורגר, 2013).

1.2 האנונימיות ברשת

מאפיין נוסף של "החיים ברשת" הוא האנונימיות, אי-נראות והסרת עכבות ברשת האינטרנט. האנונימיות היא התחושה הסובייקטיבית של פרטיות, האמונה שהוא אנונימי ושלא ניתן לזהותו. תחושה אישית זו היא התחושה המשפיעה על התנהגותו (ברק, 2012). חוקרים טוענים שאי-נראות אינה זהה לאנונימיות. כשאנו רואים מישהו, גם אם הוא אלמוני, "נלמד" עליו רבות מעצם מראהו. אנשים נוטים לייחס לאנשים אחרים תכונות לפי המראה שלהם, ובעקבות זאת לשפוט אותם, גם אם לא התקיים ביניהם קשר ממשי. באינטרנט, התקשורת הווירטואלית מבטלת גורמי ייחוס אלו לחלוטין.

האפקט הפסיכולוגי המשמעותי ביותר של השימוש ברשת האינטרנט הוא זה של הסרת העכבות בתקשורת המקוונת. מתברר שכאשר אדם מוצא את עצמו בתקשורת מקוונת עם אדם אחר, שהוא אינו יודע עליו דבר, יש לו נטייה להסרה אוטומטית של העכבות. אנשים חושפים דברים שלעולם לא היו חושפים בשיחות פנים אל פנים. בגלל האפקט של הסרת העכבות, אומרים שברשת בא לידי ביטוי "האני האמיתי" של המתקשר (ברק 2012, עמיחי המבורגר 2007). האנונימיות מסירה את ההגנות הפסיכולוגיות ואת החשש משיפוטיות או חוסר נעימות ומגבירה את החשיפה העצמית. כתוצאה מתחושת האנונימיות ואי הנראות מתרחשת תופעה של הסרת העכבות הבאה לידי ביטוי בתחושה של שחרור, התנהגות פחות מרוסנת, פתיחות, שיתוף אותנטי וביטוי מוגבר של רגשות וצרכים שבדרך כלל נוטים להיות חבויים (בוניאל ניסים, 2013).

1.3 בריונות ברשת

המאפיין האחרון של "החיים ברשת" הוא בריונות, העובדה שהאדם התוקפן מרגיש מוגן באינטרנט וחש שאין סיכוי שיתפסו אותו על התנהגותו הבריונית, היא הגרעין הראשוני שבו טמונה הבריונות באינטרנט. הבריונות באינטרנט מתמקדת בעיקר בהיבט הרגשי ואולם לעיתים הבריונות גורמת לפגיעה פיזית ממשית בקורבן כמו במקרים המחרידים בהם הבריון דוחף את הקורבן להתאבדות (עמיחי המבורגר, 2007). לבריונות ברשת מאפיינים דומים לאלו של הבריונות המסורתית אך עם זאת הבריונות ברשת היא תופעה מטרידה אף יותר מהבריונות הרגילה בשל הקלות, התכיפות והפומביות בה היא נעשית והקושי לזהות ולעצור את הבריונים. כמו כן ישנו קשר בין משחקים אלימים שיש ברשת לבין רמת האגרסיביות של ילדים החשופים להם, ככל שרמת הבריונות גבוהה יותר באינטרנט כך יש עליה בהתפתחות בעיות אגרסיביות ובריונות בקרב ילדים (בוניאל ניסים, 2008). אירוע של בריונות במרחב הפיזי חשוף לעיתים קרובות יותר ל"מבוגר אחראי", משך הזמן שלו בדרך כלל יהיה קצר ומקום הפגיעה יהיה מוגדר, הוא ייחשף למספר מוגבל של צופים/משתתפים ודרכי ההתמודדות והדיווח על האירוע, לקורבן ולאחרים שהיו חשופים לפגיעה, ברורים יותר. לעומת זאת, הפגיעה ברשת האינטרנט מגיעה לקהל יעד עצום במשך זמן קצר מאוד, לא תמיד ימצא ה"מבוגר האחראי" שיכול לעצור את הפגיעה, משך הפגיעה ארוך ואינו מסתיים במקום מסוים אלא מלווה עם הקורבן בכל רגע ובכל מקום אליו הוא הולך דבר המעצים את עוצמת הפגיעה, דרכי ההתמודדות והדיווח לא תמיד ברורים לקורבן או לאחרים בסביבתו החשופים לפגיעה. בחלק גדול מהמקרים הפגיעה תלווה את הקורבן לאורך כל חייו מכיוון שברשת האינטרנט התייעוד נשמר ולא נעלם בסיום אירוע הפגיעה.

1.4 מקומם של ההורים בסביבה המקוונת

"הורים הם ביתם של ילדיהם" (מטרי, 2005). כולנו זקוקים לבית כדי להתקיים ולהתפתח, בית הגדילה של הילדים הוא הוריהם. תפקידם של ההורים הוא לגלות לילדם את הסוד. את הסוד ניתן לחלק לשלושה חלקים: לגלות לילד מיהו – מהי הזהות שלו ומה השתייכותו, לגלות לילד מהו העולם – החברה והסביבה שבתוכן הוא חי וגדל, לסייע לילד לגלות את היחסים ואת הקשרים בינו לבין העולם. ניתן לומר גם שתפקיד ההורים הוא לגדל ילד שהוא אדם אחד, יחיד ומיוחד, לפתח אצלו כישורי חיים ולהנחיל לו ערכים ותרבות. כלומר, לקשור אותו בשלושה קשרים – לעצמו, לחברה שלו ולשרשרת הדורות (כהן, 2006). בנוסף תפקיד ההורים לגדל, לחנך ולהכין את הילדים לתפקידם בחיים הבוגרים כבני אדם עצמאיים ואחראים (גלאון, כהן, 2012). לכן, הקשר בין הורים לילדים הוא תנאי הכרחי וחיוני להתפתחות בריאה של הילדים (ויניקוט, 1972; סיגל והארצל, 2005). כדי לממש את הקשר החשוב והחיוני בין הורה לילד ההורים צריכים לפעול מתוך מנהיגות ואחריות.

הפרקטיקה של תפקיד ההורים משתנה בהתאם למציאות החברתית-כלכלית-תרבותית בה היא מתקיימת, אך המנהיגות ההורית היא משאב ייחודי שאין לו תחליף בגידול הילדים ובחינוך שלהם. הגורמים המגנים על הילדים ויוצרים את חוסנם קשורים למבוגר משמעותי הנוכח בחייהם, בדרך כלל הורה. הורים שפועלים במנהיגות ואחריות יוצרים סביבת גדילה וצמיחה בטוחה, מכילה, מעניקה תמיכה ויוצרת חוסן, סביבה כזו מספקת תנאים להתפתחות מיטבית של הילדים (גלאון, כהן, 2012).

ניתן לומר שתפקיד ההורים הינו תפקיד מורכב, בעידן המודרני בו מתרחשים שינויים רבים ומהירים, הפערים בין המבוגרים לצעירים הולכים וגדלים והמורכבות גדולה עוד יותר. ההורים חווים תחושה של

חוסר ביטחון, הם חשופים לסגנונות ולתפיסות הורות מסוגים שונים והכלים החינוכיים שהיו מקובלים בעבר לא תמיד מתאימים לעידן בו אנו נמצאים.

1.5 למידה מתווכת

אגדיר את המושג למידה מתווכת כפי שמוגדר ומוצג במחקרים. את עקרון התיווך פיתח פויירשטיין (1994). הוא ראה במבוגר איש קשר המתווך בין העולם לילד, הוא האמין שתפקיד המבוגר המתווך לזמן ולהגיש גירויים לילד במצבים שונים ונסיבות משתנות תוך כדי תיווך.

למידה מתווכת מוגדרת כאינטראקציה בעלת איכות בין האורגניזם ובין סביבתו. איכות זו נוצרת כתוצאה משינויים הנגרמים על ידי המתווך האנושי השם עצמו בין הגירוי לבין האורגניזם הלומד: המתווך בוחר, מארגן, מקציב זמן, קובע את עוצמתו וחשיבותו של הגירוי. בכך מתאפשרת פגישה בעלת עוצמה בין האורגניזם לבין הגירוי, פגישה זו מאוחסנת בזיכרונו של הלומד ומשתלבת עם חוויות אחרות שחוה ובכך משפיעה על אינטראקציות עתידיות של הלומד עם הסביבה. המיוחד בלמידה מתווכת אינו בכך שהיא מגישה את הגירוי לילד ומפנה את תשומת ליבו לכך אלא בכך שהיא מאפשרת למידתן של נטיות, גישות וטכניקות כלליות מתוך החשיפה לגירוי שישמשו את הילד בחשיפה עתידית שלו לגירויים. המתווך הינו סוכן למידה המכוון עצמו למטרות מסוימות באינטראקציה של הילד עם הגירוי. בעזרת המתווך האנושי מתרחבת מערכת המשמעותיות וגדל המידע הנרכש על ידי הפרט בכל אינטראקציה עם הסביבה. המתווך מקנה לגירויים ולפעילות הגומלין משמעות שאינה חלק מישותם האובייקטיבית, הטענת הגירויים במטען רגשי – ערכי מעבירה אל מקבל התיווך את מערכת הערכים של המתווך בתחום המוסרי, התרבותי והחברתי – פוליטי. התוצאה היא שנוצרת בילד אוריינטציה בכיוון של חיפוש אחר משמעות, התווך למשמעות מעביר מצד אחד את ערכי המתווך ותרבותו ומצד שני את הצורך לחפש משמעות בדברים, בחוויות, במידע ועוד (אגוזי ופויירשטיין, 1987).

1.6 תיווך אקטיבי

תיווך אקטיבי (active mediation) מתייחס לפעולות של הורים בהדרכת ילדיהם, על מנת לסייע להם ללמוד את כללי ההתנהגות המקובלים ולהסביר להם מהי ההתנהגות ראויה ומהי ההתנהגות בלתי ראויה (Lee & chae 2007). תיאוריית הפעילות השגרתית (routine activity theory) טוענת שנוכחות של מבוגר אחראי היא מרכיב חשוב במניעת פשיעה (Mesch 2009). יש הורים שנוקטים בגישה של תיווך הורי על ידי תקשורת אקטיבית המאפשרת להם להדריך את ילדיהם (Kirwil 2009). שיטה זו משמשת בעיקר הורים לילדים מתבגרים ונחשבת כיעילה לצמצום סכנה בקרב המתבגרים. מחקרים טוענים שתיווך אקטיבי משפיע ומשמעותי בצמצום הסכנות הנובעות כתוצאה מחשיפה ושימוש במדיה (Valkenburg et al. 2013). תיווך אקטיבי באמצעות שיחה עם הילדים וביצוע פעילויות משותפות איתם הפחית את חשיפתם לסכנות ברשת וכן הפחית את תחושת הפגיעה במקרים בהם הילדים נחשפו לסכנה (Duerager & Livingstone. 2012).

מקובל לחלק את התיווך ההורי בנושא השימוש ברשת לשלושה סוגים:

1. תיווך עובדתי (Factoual Mediation). חינוך ילדים על יתרונותיה וחסרונותיה של הרשת. מתבצע באמצעות שיח עם הילדים על מקרים ותגובות לאחר חשיפה לתוכן מטריד, סיוע לאחרים

שנפגעים, הצעה של דרכי התנהגות נאותות ובטוחות. התיווך העובדתי עוסק באופן ישיר במהות הגלישה ברשת ובהשלכותיה (משעלי, פאר, פורן, 2014).

2. תיווך מגביל (Restrictive Mediation). הגבלה של הגלישה ברשת על ידי חוקים או מגבלות לפעולות לא רצויות ברשת. מתבצע באמצעות הגבלת זמן גלישה, הגבלת אתרים ותכנים וכדומה (משעלי, פאר, פורן, 2014).

3. תיווך מעריך או תיווך פעיל (Active/Evaluative Mediation). פעולות של ההורים שהן פועל יוצא של חינוך לגלישה בטוחה ומתאפשר בשל מעורבות הורית מלאה ויום-יומית. מתבצע באמצעות גלישה משותפת ברשת, עידוד לחקר ולמידה של מידע ומיומנויות חדשים ברשת, הימצאות בקרבת הילד הגולש, שיח על מה הילד עושה ברשת וכדומה (Nikken & Jansz, 2011).

המשותף לסוגי התיווך הוא שימוש בדרכי מניעה אקטיביות מצד ההורים במטרה לזהות גורמי סיכון ולהגיב כדי למנוע פגיעה בילדיהם.

במרבית מקרה הפגיעה ברשת ההורים לא מהווים כתובת עבור הילדים ובני הנוער להתמודדות עם הפגיעה למרות שתקשורת תומכת בין הורים ומתבגרים יכולה להוות חסם ולמתן השפעות שליליות של שימוש במדיה הדיגיטלית. כמו כן מכוון שהמתבגרים נתפסים בידי המתבגרים כלא מעודכנים יש קושי ליצור אמון ולהוות גורם רלוונטי אליו הם יפנו כאשר יזדקקו לסיוע (רולידר ובוניאל - ניסים, 2015). ההורים הם סוכן חינוך משמעותי למיקסום ההשפעה החיובית ומזעור ההשפעה השלילית של האינטרנט והשינויים הטכנולוגיים על צעירים (ברק, 2012).

1.7 הקושי והאתגר של ההורים בעידן הדיגיטלי

נבחן את הקושי והאתגרים של ההורים בעולם החדש שהוא העידן הדיגיטלי, רשתות חברתיות מקוונות הפכו לחלק אינטגרלי ומרכזי בחיי ילדים ובני נוער (Kinghton, Simon, Kelly & Kimball, 2012). הן מאפשרות מרחב קשרים גדול, דינמי ובלתי פוסק שעונה על צרכים רבים: אישיים, חברתיים וחינוכיים (O'Keeffe & Pears, 2008). בנוסף התפתחותה של "תרבות חדר השינה" (Larson, 1995) ובייחוד הפיכתו של חדר הילדים ל"חדר תקשורת" אישי, מקשות על יכולות התיווך של ההורים בכל שלוש הרמות. עובדה זו מקטינה את מודעות ההורים לתכנים אליהם נחשפים הילדים, מקשה על ההורים לוודא שאכן הכללים והמגבלות שהציבו מיושמים וכן פוגעת בתקשורת המשותפת על התכנים שהם נחשפים אליהם. בנוסף קשה להורים לקבוע כללים ברשת מכיוון שבמקרים רבים הם אינם מכירים את האפשרויות הקיימות ברשת (למיש, ריב"ק, אלוני, 2009).

המאפיינים הייחודיים של העולם החדש מקשים על תפקוד ההורים כמנהיגים ואחראים, נוצרו פערים בין עולמם לעולם הילדים:

גישה למקורות מידע: כיום הידע של ההורים רחב יותר מזה שהיה להוריהם, אך הילדים נתפסים כבעלי מיומנויות טכנולוגיות גבוהות משל הוריהם דבר שמערער את מערכי הכח המשפחתיים ואת הסמכות ההורית (Kiesler, Zdaniuk, Lundmark & Kraut, 2000).

גיוון המידע: העידן הדיגיטלי חושף את הילדים למידע רב, נגיש וזמין, שאינו עובר סינון או תיווך של מבוגר אחראי ולכן מקשה על הילדים לגבש מערכת ערכים עצמית, ומחליש את מעמדו וסמכותו של ההורה (קרמניצר 2004).

פגיעה בסמכות ההורית: החברה עברה תהליך של שינוי מחברה מסורתית-סמכותית לחברה פתוחה ורב-תרבותית. במהלך שינוי זה אבדו חלק מהקודים החברתיים שהנחו את ההורים בחינוך ילדיהם (קרמניצר 2004).

כיום, חלק מההורים אינם מעוניינים או אינם מסוגלים לחנך את ילדיהם על פי דפוסים וגבולות סמכותיים אך מצד שני עדיין לא גיבשו דפוסי חינוך חדשים לחינוך ילדיהם (קרמניצר 2004).

היכרות עם הרשת: הורים רבים מכירים את הרשת, חלקם שולטים בכלים טכנולוגיים במיומנות גבוהה וחלקם מתקשים להבין את העולם הדיגיטלי של ילדיהם (Palfrey, Gasser & Boys, 2010). בנוסף הרשת מהווה גם מקור ידע עבור הילדים ומחלישה את התלות שלהם בהורים. תחושת הסמכות והביטחון של ההורים נפגעת.

צעירים רבים חוששים לפנות להוריהם מחשש לתגובות לא רצויות מצד ההורים היכולות לפגוע ביחסים ביניהם או מחשש שההורים לא ידעו מה לעשות ולכן צעירים רבים מתמודדים לבד עם הסכנות ברשת וההשלכות שלהן (Juvonen & Gross, 2008). לכן, להורים תפקיד חשוב בחינוך לערכים וכללי התנהגות ראויים גם ברשת. באמצעות שיחה והסבר הורים יכולים לעזור לילדיהם לפתח התנהגויות שמבוססות על הניסיון שלהם ובכך לעזור להם להתמודד עם פעילויות דומות גם כאשר הם לבד. לנושא זה חשיבות רבה מכיוון שהשימוש ברשת נעשה בדרך כלל בפרטיות וללא השגחה הורית (Lwin et al. 2008).

כתוצאה מהקושי של ההורים בעידן הדיגיטלי יש פגיעה בתפקיד המבוגר המשמעותי בעולם החדש הוא העידן הדיגיטלי. ילדים ובני נוער נולדו לתוך העולם החדש, העולם הדיגיטלי, זוהי דרך חייהם. המבוגרים מחולקים בין אלה שמתאקלמים בעולם זה, אלה שמהגרים אליו ואלה שמנותקים ממנו. כתוצאה מכך ילדים שהמבוגר המשמעותי אינו מכיר את העולם שבו הם חיים, נמצאים לבד מול הרגשות המלווים את עולמם ברשת: התרגשויות, שמחות, כאב ותסכול (גלאון, 2010). בנוסף, מבוגרים שאינם מכירים את עולם הרשת לעיתים ירגישו בטחון ורוגע שהכל בסדר והילדים שלהם יודעים מה הם עושים בעולם זה, ולעיתים, ירגישו תסכול, חרדה וחוסר אונים מול התנהלות הילדים שלהם (גלאון, 2010). צמצום הקשר והמחויבות בין ההורים לילדים פוגע ביכולת ההשפעה שלהם על הילדים (גלאון, כהן, 2012). לכן, תפקיד המבוגר האחראי בעולם חדש זה מורכב, כיצד להיות הורה משמעותי, מנהיג ומשפיע גם בעידן הדיגיטלי? האם מעקב אחרי פעילות הילדים ברשת הוא חדירה לפרטיות? האם אנחנו באמת מבינים את העולם שלהם? כיצד לסייע לילדים לזהות גבולות ולשמור עליהם גם ברשת? מתי עלינו להתערב? כנראה שההורים נמצאים בדיסוננס קוגניטיבי, המושג דיסוננס קוגניטיבי כפי שמוגדר ומוצג במחקרים: דיסוננס – אי התאמה, קוגניציה – הכרה, קוגניטיבי – הכרני. תיאוריית הדיסוננס הקוגניטיבי של פסטינגר עוסקת בהיעדר איזון בין עמדות או בין מרכיבי העמדה, אי התאמה בין עמדות, דעות, אמונות או תפיסות של הפרט, הכוונה שיש לפרט שתי עמדות שאינן מתיישבות זו עם זו. הנחת היסוד של תיאוריית הדיסוננס הקוגניטיבי היא שלפרט יש מוטיבציה לשמור על איזון בין העמדות שלו כך הוא מרגיש רגוע ויציב יותר. עוצמת הדיסוננס עולה ככל שהאמונות המעורבות בו חשובות יותר ורבות יותר. דיסוננס קוגניטיבי הוא מצב לא רצוי מכיוון שהוא יוצר מתח בין המרכיבים הקוגניטיביים – עמדות, דעות, אמונות ותפיסות (כהן, פרידמן, 2002).

2. שיטה

2.1 משתתפים

במחקר השתתפו 400 משתתפים, 85.6% מהמשתתפים נולדו בישראל, רובם בגילאי 35-44 (61.5%) וחלקם בגילאי 25-34 ו 45-54 (18.6% בכל קבוצת גיל). נשואים (93.9%) ויש להם 2-3 ילדים במוצע (69.3%), חלקם הגדול חילונים (43.1%) והשאר מסורתיים או דתיים וחרדים (25.2% ו 31.7%), רובם גרים בעיר (72.4%), חלקם הגדול בעלי תואר ראשון או במהלך לימודים לתואר ראשון (48%), חלקם אינם בעלי השכלה אקדמאית (29.2%), אצל רוב הנשאלים לפחות אחד מהמבוגרים חוזר הביתה עד השעה 18:00 (77.6%).

2.2 כלי המחקר

המחקר בוצע באמצעות סקר אינטרנטי. הסקר בוצע באמצעות חברת "פאנל פרוייקט המדגם" ופנה לאוכלוסייה מגוונת בגילאי 24-64, מחציתם גברים ומחציתם נשים. הסקר כלל שאלון אנונימי מקוון המורכב משבעה חלקים. החלק הראשון כלל פרטים אישיים לדוגמא: מספר ילדים, מקום מגורים ושעת חזרה הביתה של אחד ההורים. החלק השני כלל עמדות ביחס למעורבות ההורים בחיי הילד. החלק השלישי כלל עמדות ביחס לתפקיד ההורים בחיי הרשת של ילדם. החלק הרביעי כלל עמדות ביחס למעורבות ההורים בחיי הרשת של ילדם. החלק החמישי כלל עמדות ביחס לפעילות ההורים ברשת. החלק השישי כלל עמדות ביחס לסכנות הקיימות ברשת. החלק השביעי והאחרון כלל עמדות ביחס לחשיפת הילד הפרטי שלהם לפגיעה ברשת.

2.3 הליך המחקר

המשתתפים שנבדקו הם:

1. מעורבות ההורים בחיי הילד, כאשר המשתנה נמדד באמצעות תשעה היגדים, $\alpha=0.662$. לדוגמא: "אני נוהג לכוון ולהדריך את ילדי באופן עקבי", "אני מכיר את עולמו החברתי של ילדי", "אני אחראי לפעולות שמבצע ילדי". (הורדו שלושה היגדים: "אני מאשר לילדי לראות תכניות וסרטים שאינם מותאמים לגילו", "אני חש שאפשר לסמוך על ילדי ולכן אני לא קובע כללים בחינוך שלו ו"כללי ההתנהגות של ילדי נקבעים בדרך של משא ומתן והסכמה משותפת עם הילד").
2. יחס ההורים לתפקידם בחיי הרשת של הילד, כאשר המשתנה נמדד באמצעות שישה היגדים, $\alpha=0.681$. לדוגמא: "תפקיד ההורים להדריך את ילדם לגלישה בטוחה ואחראית", "הורים צריכים להיות מעורבים בחיי הרשת של הילד", "הסלולרי הוא של הילד ואין להורים זכות להתערב במה שהוא עושה בו".
3. מעורבות ההורים בחיי הרשת של הילד, כאשר המשתנה נמדד באמצעות 11 היגדים, $\alpha=0.907$. לדוגמא: "אני מגביל את הגלישה של ילדי ברשת על ידי חוקים או הגבלות", "אני יודע בדרך כלל היכן גולש ילדי ברשת", "אני בודק את הסלולרי של ילדי".
4. פעילות ההורים ברשת, כאשר המשתנה נמדד באמצעות שמונה היגדים, $\alpha=0.712$. לדוגמא: "פעיל ברשתות חברתיות מקוונות", "חבר במספר קבוצות וואטסאפ", "משתמש ברשת להשגת מידע בנושאים שונים". (הורדו שני היגדים: "נעזר בילדי לתפעול אפליקציות ותוכנות", "משחק משחקי רשת/מחשב").

5. עמדות ההורים ביחס לנפיצות של הסכנות ברשת, כאשר המשתנה נמדד באמצעות 20 היגדים, $\alpha=0.967$. לדוגמא: "חשיפה לאלימות", "פגיעה על ידי פדופילים", "פרסום תמונת חושפניות של אדם ללא ידיעתו".

6. עמדות ההורים ביחס לחשיפה של הילד שלהם לסכנות ברשת, כאשר המשתנה נמדד באמצעות חמישה היגדים, $\alpha=0.782$. לדוגמא: "הילד שלי נפגע מבריונות ברשת", "הילד שלי נחשף לתכנית פורנוגרפיים ברשת", "הילד שלי נחשף לאלכוהול ברשת" (הורד היגד אחד: "הילד שלי שומר על פרטיותו ברשת").

3. ממצאים

מחקר זה בחן את מעורבות ההורים בחיי הרשת של ילדם באמצעות בחינת המעורבות שלהם בחיי הילד בכלל, עמדותיהם ביחד לתפקידם בחיי הרשת של הילד וביחס למעורבותם בחיי הרשת של הילד, פעילותם ברשת, עמדותיהם ביחס לנפיצות של הסכנות ברשת וביחס לאפשרות שהילד שלהם נפגע ברשת. בפרק זה יוצגו הממצאים, התפלגותם והקשר ביניהם.

3.1 התפלגות משתני המחקר

מניתוח ההיגדים העוסקים בהתפלגות עמדות ביחס למעורבות הורים בחיי הילד (ראה טבלה 1) ניתן לראות שההורים מעורבים בחיי ילדיהם, הגבולות ברורים ונקבעים בעיקר על ידי ההורים, 95% מרגישים שיש להם שליטה והשפעה על התנהגות הילד במידה בינונית, רבה ורבה מאוד, 97.6% מסכימים במידה בינונית, רבה ורבה מאוד שהם נוהגים לכוון ולהדריך את הילד באופן עקבי ו 96.9% טוענים שהם מכירים את עולמו החברתי של הילד במידה בינונית רבה ורבה מאוד. 52.4% מההורים טוענים שהם משוחחים עם ילדם על תכניות טלוויזיה במידה בינונית, מועטה או שאינם משוחחים כלל.

טבלה 1. התפלגות עמדות ביחס למעורבות הורים בחיי הילד

מסכים במידה רבה ורבה מאוד	מסכים במידה בינונית	לא מסכים ומסכים במידה מועטה	
11.60%	32.90%	65.20%	אני חש שאפשר לסמוך על ילדי ולכן אני לא קובע כללים בחינוך שלו
21.80%	37.90%	40.30%	כללי ההתנהגות של ילדי נקבעים בדרך של משא ומתן והסכמה משותפת עם הילד
74.90%	20.10%	5%	אני חש שיש לי שליטה והשפעה על התנהגות הילד
84.60%	13%	2.30%	אני נוהג לכוון ולהדריך את ילדי באופן עקבי
47.60%	28%	24.40%	אני משוחח עם ילדי על תכניות טלוויזיה
87%	10.90%	2.10%	אני משתתף באירועים שונים של ילדי
54.80%	13.50%	31.80%	אני מאשר לילדי לראות תכניות וסרטים שאינם מותאמים לגילו
78.90%	18%	3.10%	אני מכיר את עולמו החברתי של ילדי
69.40%	23.70%	6.90%	אני אחראי לפעולות שמבצע ילדי

מניתוח ההיגדים העוסקים בהתפלגות עמדת ההורים ביחס לתפקידם בחיי הרשת של ילדם (ראה טבלה 2) ניתן לראות את הסכמת ההורים לכך שתפקידם להיות מעורבים בחיי הרשת של ילדם. 99.5% מסכימים במידה בינונית, רבה ורבה מאוד שתפקידם להדריך את ילדם לגלישה בטוחה ואחראית, 98.7% מסכימים במידה בינונית, רבה ורבה מאוד שהם צריכים להיות מעורבים בחיי הרשת של ילדם. 95.8% מההורים חושבים במידה בינונית, רבה ורבה מאוד שגם לבית הספר תפקיד בהדרכה הילדים לגלישה בטוחה ואחראית.

טבלה 2. התפלגות עמדת ההורים ביחס לתפקידם בחיי הרשת של ילדם

מסכים במידה רבה ורבה מאוד	מסכים במידה בינונית	לא מסכים ומסכים במידה מועטה	
97.40%	2.10%	0.40%	תפקיד ההורים להדריך את ילדם לגלישה בטוחה ואחראית
93.50%	5.20%	1.20%	הורים צריכים להיות מעורבים בחיי הרשת של הילד (מחשב, סמארטפון, משחקי רשת)
81.50%	14.30%	4.30%	תפקיד בית הספר להדריך את הילדים לגלישה בטוחה ואחראית
6.20%	13.30%	80.60%	לבדוק מה הילד עושה ברשת זוהי חדירה לפרטיותו
3.80%	10.20%	86%	הסלולרי הוא של הילד ואין להורים זכות להתערב במה שהוא עושה בו
67.70%	22.60%	9.80%	חשוב להתקין תוכנת בקרה על מכשירים סלולריים

מניתוח ההיגדים העוסקים בהתפלגות עמדות ביחס למעורבות הורים בחיי הרשת של הילד (ראה טבלה 3) ניתן לראות שההורים רואים את עצמם כמעורבים בחיי הרשת של ילדם, מגבילים את גלישתו, מודעים לתכנים אליהם הילד נחשף ומקפידים שהילד ישחק במשחקי וידאו תואמים לגילו, 91.9% מההורים טוענים שהם מכירים את עולמו החברתי של הילד ברשת במידה בינונית, רבה ורבה מאוד, 91.6%, 91.6% מההורים יודעים במידה בינונית, רבה ורבה מאוד היכן גולש ילדם ברשת, 93.8% מההורים טוענים במידה בינונית, רבה ורבה מאוד שהם משוחחים עם הילד על פעילותו במשחקי וידאו, 92% מקפידים במידה בינונית, רבה ורבה מאוד שילדם ישחק במשחקים וידאו מתאימים לגילו.

טבלה 3. התפלגות עמדות ביחס למעורבות הורים בחיי הרשת של הילד

מסכים במידה רבה ורבה מאוד	מסכים במידה בינונית	לא מסכים ומסכים במידה מועטה	
66.50%	20.10%	13.50%	אני מודע לרמת החשיפה של ילדי לפורנוגרפיה ברשת
69.80%	16.40%	13.70%	אני מגביל את הגלישה של ילדי ברשת על ידי חוקים או הגבלות
71.80%	20.10%	8.10%	אני מכיר את עולמו החברתי של ילדי ברשת
69.30%	22.10%	8.50%	אני מודע לרמת החשיפה של ילדי לתכנים אלימים ברשת
68.10%	21.60%	10.30%	אני מודע לרמת החשיפה של ילדי לבריונות ברשת
67.20%	16.70%	16.20%	אני מודע לרמת החשיפה של ילדי להימורים ברשת
73%	18.60%	8.30%	אני יודע בדרך כלל היכן גולש ילדי ברשת
76.20%	17.60%	6.10%	אני משוחח עם ילדי על פעילותו במשחקי וידאו (מחשב, רשת וכו')
64.40%	18.10%	17.40%	אני בודק את הסלולרי של ילדי
75.30%	16.70%	8.10%	אני מקפיד שילדי ישחק במשחקי וידאו (מחשב, רשת וכו') המתאימים לגילו
70.80%	12.50%	16.70%	אני מקפיד שילדי יפתח פרופיל ברשתות חברתיות המתאמות לגילו

מניתוח ההיגדים העוסקים בהתפלגות עמדות ביחס לפעילות ההורים ברשת (ראה טבלה 4) ניתן לראות שההורים פעילים ברשתות החברתיות, בחיפוש מידע ברשת ובתקשורת שוטפת. 98.6% מההורים מפעילים תיבת דואר אלקטרוני במידה בינונית, רבה ורבה מאוד, 98.5% מחפשים מידע ברשת במידה בינונית, רבה ורבה מאוד, 96.5% עובדים מול מחשב ומכירים תוכנות במידה בינונית, רבה ורבה מאוד. 18.9% פעילים ברשתות חברתיות במידה מועטה או כלל לא פעילים.

טבלה 4. התפלגות עמדות ביחס לפעילות ההורים ברשת

מסכים במידה רבה ורבה מאוד	מסכים במידה בינונית	לא מסכים ומסכים במידה מועטה	
56.80%	24.30%	18.90%	פעיל ברשתות חברתיות מקוונות
18%	18.20%	63.80%	משחק במשחקי רשת/מחשב
92.70%	5.90%	1.50%	מתפעל תיבת דואר אלקטרוני
83.30%	9.30%	7.30%	חבר במספר קבוצות בוואטסאפ
77.90%	12.30%	9.80%	קורא חדשות באינטרנט
94.10%	4.40%	1.40%	משתמש ברשת להשגת מידע בנושאים שונים
90.10%	6.40%	3.40%	עובד מול מחשב ומכיר תוכנות שונות
16%	15%	69%	נעזר בילדי לתפעול אפליקציות ותוכנות

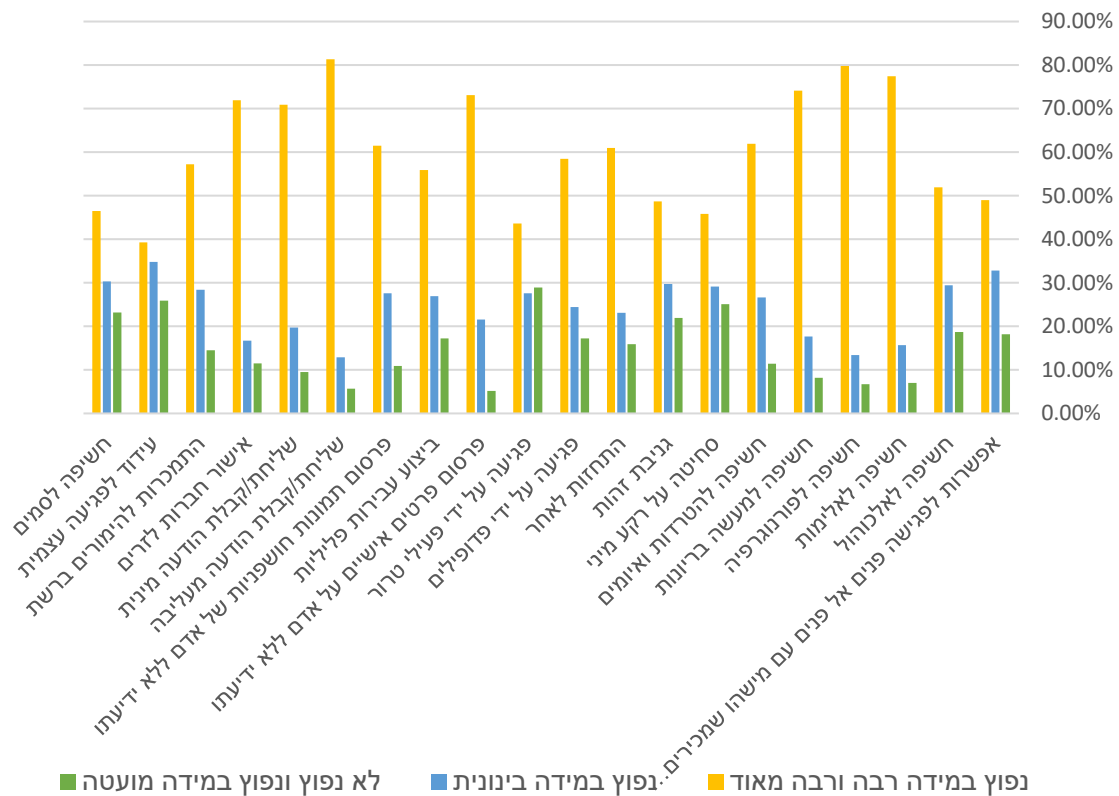
מניתוח ההיגדים התפלגות עמדות ביחס לסכנות הקיימות ברשת (ראה טבלה 5) ניתן לראות שההורים מודעים לסכנות הקיימות ברשת ורואים את רובן כנפוצות במידה בינונית, רבה ורבה מאוד באחוזים גבוהים. 93.1% מעריכים שחשיפה לאלימות ברשת נפוצה במידה בינונית, רבה ורבה מאוד, 93.2% מעריכים שחשיפה לפורנוגרפיה ברשת נפוצה במידה בינונית, רבה ורבה מאוד, 94.7% מעריכים שפרסום פרטים אישיים על אדם ללא ידיעתו נפוץ במידה בינונית, רבה ורבה מאוד, 94.2% מעריכים ששליחה או קבלה של הודעה מעליבה נפוץ במידה בינונית, רבה ורבה מאוד. 60.7% מעריכים שעידוד לפגיעה עצמית ברשת נפוץ במידה נמוכה או לא נפוץ כלל, 56.5% מעריכים שפגיעה על ידי פעילי טרור ברשת נפוץ במידה נמוכה או לא נפוץ כלל.

טבלה 5. התפלגות עמדות ביחס לסכנות הקיימות ברשת

נפוץ במידה רבה ורבה מאוד	נפוץ במידה בינונית	לא נפוץ ונפוץ במידה מועטה	
49%	32.80%	18.20%	אפשרות לפגישה פנים אל פנים עם מישהו שמכירים ברשת
51.90%	29.40%	18.70%	חשיפה לאלכוהול
77.40%	15.70%	7%	חשיפה לאלימות
79.80%	13.40%	6.70%	חשיפה לפורנוגרפיה
74.10%	17.70%	8.20%	חשיפה למעשה בריונות
61.90%	26.60%	11.40%	חשיפה להטרדות ואיומים
45.80%	29.10%	25.10%	סחיטה על רקע מיני
48.70%	29.70%	21.90%	גניבת זהות
61%	23.10%	15.90%	התחזות לאחר
58.50%	24.40%	17.20%	פגיעה על ידי פדופילים

43.60%	27.60%	28.90%	פגיעה על ידי פעילי טרור
73.10%	21.60%	5.20%	פרסום פרטים אישיים על אדם ללא ידיעתו
55.90%	26.90%	17.20%	ביצוע עבירות פליליות
61.50%	27.60%	10.90%	פרסום תמונות חושפניות של אדם ללא ידיעתו
81.30%	12.90%	5.70%	שליחת/קבלת הודעה מעליבה
70.90%	19.70%	9.50%	שליחת/קבלת הודעה מינית
71.90%	16.70%	11.50%	אישור חברות לזרים
57.20%	28.40%	14.50%	התמכרות להימורים ברשת
39.30%	34.80%	25.90%	עידוד לפגיעה עצמית
46.50%	30.30%	23.20%	חשיפה לסמים

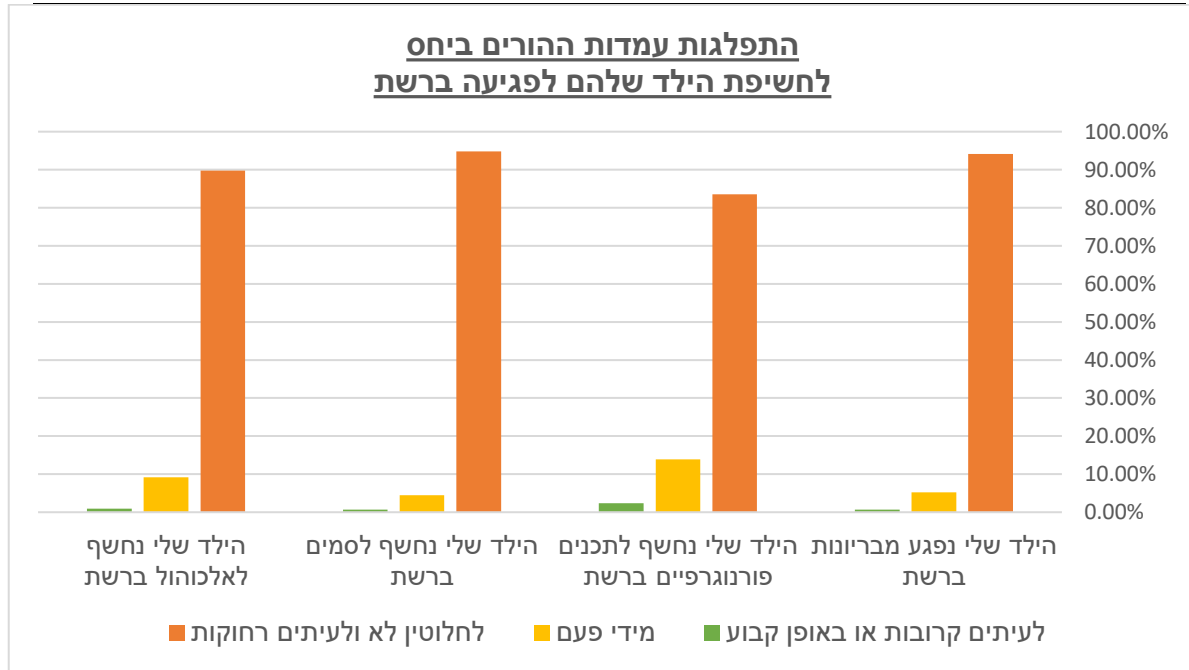
התפלגות עמדות ההורים ביחס לסכנות הקיימות ברשת

מניתוח ההיגדים התפלגות עמדות ההורים ביחס לחשיפת הילד שלהם לפגיעה ברשת (ראה טבלה 6) ניתן לראות שלמרות שההורים מודעים לסכנות ומצביעים על כך שהם מעורבים בחיי הרשת של ילדיהם הם חושבים שילדיהם כמעט ולא נפגעו ברשת, דבר הסותר מחקרים אחרים בנושא פגיעות ילדים וכן סותר את מה שההורים חושבים על הנפיצות של פגיעות כאלה כאשר נשאלו על כך בהקשר כללי. 94.1% מההורים טוענים שהילד שלהם לא נפגע כלל נפגע מבריונות ברשת כאשר 91.8% טענו שבריונות ברשת נפוצה במידה בינונית, רבה ורבה מאוד, 94.8% מההורים טוענים שילדם אינו נחשף כלל לסמים ברשת כאשר 76.8% טענו שחשיפה לסמים ברשת נפוצה במידה בינונית, רבה ורבה מאוד.

טבלה 6. התפלגות עמדות ההורים ביחס לחשיפת הילד שלהם לפגיעה ברשת

לעיתים קרובות או באופן קבוע	מידי פעם	לחלוטין לא ולעיתים רחוקות	
0.70%	5.20%	94.10%	הילד שלי נפגע מבריונות ברשת
2.40%	13.90%	83.50%	הילד שלי נחשף לתכנים פורנוגרפיים ברשת
0.70%	4.50%	94.80%	הילד שלי נחשף לסמים ברשת
0.90%	9.20%	89.80%	הילד שלי נחשף לאלכוהול ברשת
76.40%	11.20%	12.50%	הילד שלי שומר על פרטיותו ברשת

מניתוח ההתפלגות של משתני האינדקס (ראה טבלה 7) ניתן לראות שההורים רואים עצמם מעורבים בחיי הילד, המינימום הוא 2.33, אין הורים שמעורבים מעט או שאינם מעורבים כלל. מעורבות ההורים בחיי הרשת של הילד גבוהה מאוד, הממוצע הוא 3.92 (ס.ת. 0.80). ביחס לעמדת ההורים לילד שלהם ניתן לראות שהממוצע הוא 1.46 (ס.ת. 0.54), והניקוד הגבוה ביותר בתחום זה הוא 4, כך שהילדים שלהם לא נחשפו כמעט לסכנות ברשת.

טבלה 7. התפלגות משתנה אינדקס

ממוצע	סטיית תקן	מקסימום	מינימום	המשתנה
3.96	0.54	5.00	2.33	מעורבות ההורים בחיי הילד
3.46	0.36	5.00	1.67	תפקיד ההורים
3.92	0.80	5.00	1.00	מעורבות ההורים בחיי הרשת של הילד
4.35	0.61	5.00	1.00	פעילות ההורים ברשת
3.68	0.85	5.00	1.00	מודעות ההורים לסכנות ברשת
1.46	0.54	4.00	1.00	עמדת ההורים ביחס לילד שלהם

3.2 קשרים בין משתני האינדקס

ההיגדים השונים קובצו לשה משתני אינדקס: מעורבות ההורים בחיי הילד, תפקיד ההורים, מעורבות ההורים בחיי הרשת של הילד, פעילות ההורים ברשת, מודעות ההורים לסכנות ברשת ועמדת ההורים ביחס לילד שלהם. בין האינדקסים השונים בוצעו מבחני Pearson Correlation על מנת לבדוק את המתאם ביניהם (ראה בטבלה 8) וכן בדקנו את המתאם ביניהם לבין השכלת ההורים (ראה בטבלה 9).

טבלה 8. קשרים בין משתני האינדקס

מערובות הורים בחיי הילד	תפקיד ההורים	מערובות ההורים בחיי הרשת של הילד	פעילות ההורים ברשת (ידע טכנולוגי)	מודעות ההורים לסכנות ברשת	עמדת ההורים ביחס לילד שלהם
1	0.09*	0.39***	0.25***	0.13**	-0.13**
	1	0.19***	0.03	0.03	-0.01
		1	0.10*	0.24***	-0.32***
			1	0.15**	0.00
				1	-0.04
					1

מקרא: $*** < 0.001$, $** < 0.01$, $* < 0.05$

מניתוח הקשרים על פי מבחן Pearson Correlation, ניתן לראות שיש קשר חיובי מובהק ($r=0.09$, $p < 0.05$), בין מעורבות ההורים בחיי הילד לבין תפיסת תפקידם כהורים ($r=0.39$, $p < 0.001$), בין מעורבות ההורים בחיי הילד ובין מעורבותם בחיי הרשת של הילד ($r=0.25$, $p < 0.001$), בין מעורבות ההורים בחיי הילד לבין הידע הטכנולוגי שלהם ($r=0.13$, $p < 0.01$), בין מעורבות ההורים בחיי הילד ובין המודעות שלהם לסכנות ברשת. כמו כן יש קשר שלילי מובהק ($r=-0.13$, $p < 0.01$) בין מעורבות ההורים בחיי הילד לבין עמדתם לגבי אפשרות שהילד שלהם נפגע ברשת. בנוסף, יש קשר חיובי מובהק ($r=0.19$, $p < 0.001$) בין תפיסת ההורים את תפקידם לבין המעורבות שלהם בחיי הרשת של הילד.

לא נמצא קשר מובהק ($r=0.03$, $p > 0.05$) בין תפיסת ההורים את תפקידם לבין הידע הטכנולוגי שלהם, ($r=0.03$, $p > 0.05$) בין תפיסת ההורים את תפקידם לבין המודעות שלהם לסכנות ברשת, ($r=-0.01$, $p > 0.05$) ובין תפיסת ההורים את תפקידם לבין האפשרות שהילד שלהם נפגע ברשת.

כמו כן נמצא שיש קשר חיובי מובהק ($r=0.10$, $p < 0.05$) בין מעורבות ההורים בחיי הרשת של הילד לבין הידע הטכנולוגי שלהם, ($r=0.24$, $p < 0.001$) בין מעורבות ההורים בחיי הרשת של הילד והמודעות שלהם לסכנות ברשת. בנוסף, יש קשר שלילי מובהק ($r=-0.32$, $p < 0.001$) בין המעורבות של ההורים בחיי הרשת של הילד לבין האפשרות שהילד שלהם נפגע ברשת.

בנוסף, נמצא שיש קשר חיובי מובהק ($r=0.15, p<0.01$) בין הידע הטכנולוגי של ההורים לבין המודעות שלהם לסכנות ברשת. לא נמצא קשר מובהק ($r=0.00, p>0.05$) בין הידע הטכנולוגי של ההורים לבין האפשרות שהילד שלהם נפגע ברשת. כמו כן לא נמצא קשר מובהק ($r=-0.04, p>0.05$) בין המודעות של ההורים לסכנות ברשת לבין האפשרות שהילד שלהם נפגע ברשת.

הטבלה הבאה מציגה את הקשרים בין משתני האינדקס להשכלה

טבלה 9. קשרים בין משתני האינדקס להשכלה

השכלה	עמדת ההורים ביחס לילד שלהם	מודעות ההורים לסכנות ברשת	פעילות ההורים ברשת (ידע טכנולוגי)	מעורבות ההורים בחיי הרשת של הילד	תפקיד ההורים	מעורבות ההורים בחיי הילד
0.16***	-0.13**	0.13**	0.25***	0.39***	0.09*	1
0.01	-0.01	0.03	0.03	0.19***	1	מעורבות ההורים בחיי הילד
-0.06	-0.32***	0.24***	0.10*	1		תפקיד ההורים
0.10*	0.000	0.15**	1			מעורבות ההורים בחיי הרשת של הילד
0.09*	-0.04	1				פעילות ההורים ברשת
0.08*	1					מודעות ההורים לסכנות ברשת
1						עמדת ההורים ביחס לילד שלהם
						השכלה

מקרא : $***<0.001, **<0.01, *<0.05$

מניתוח הקשרים על פי מבחן Pearson correlation, ניתן לראות שיש קשר חיובי מובהק ($r=0.160, p<0.001$) בין רמת ההשכלה של ההורים למעורבות שלהם בחיי הילד, ($r=0.10, p<0.05$) בין רמת ההשכלה של ההורים לידע הטכנולוגי שלהם, ($r=0.09, p<0.05$) בין רמת ההשכלה של ההורים למודעות של ההורים לסכנות ברשת ($r=0.08, p<0.05$) בין רמת ההשכלה של ההורים והאפשרות שהילד שלהם נפגע ברשת. לא נמצא קשר מובהק ($r=0.010, p>0.05$) בין השכלת ההורים לתפיסת תפקידם כהורים ($r=-0.06, p>0.05$) ובין השכלת ההורים למעורבות שלהם בחיי הרשת של הילד.

3.3 מודלים של תיווך

מודל תיווך 1:

על מנת לבדוק את ההשפעה של המשתנה הכרת הסכנות ברשת כמשתנה מתווך את הקשר בין ידע טכנולוגי לבין מעורבות ההורים בחיי הרשת של ילדם טיעוני נגד כמתווכים בהשפעה של ידע טכנולוגי של ההורים על עמדות המשיבים נבדקו באמצעות ניתוח תיווך (פרוצדורת PROCESS בתוכנת SPSS) של הייס (Hayes, 2013). הניתוח התבסס על 1,000 bootstraps (X1000) מדגמים אקראיים בדגימות חוזרות מתוך המדגם המקורי (bootstraps) 1 שבהם רמת הידע הטכנולוגי של ההורים היה המשתנה המנבא ומשתנה המעורבות של ההורים בחיי הרשת של ילדם היה המשתנה התלוי. בהתאם להשערה, נמצא ב-1,000 המדגמים, כי רווח סמך (Confidence Interval – CI) של 95% להשפעה הלא ישירה של רמת הידע הטכנולוגי של ההורים על המעורבות שלהם בחיי הרשת של הילד דרך הכרת הסכנות ברשת לא כלל את הערך 0, $CI = [(.0101), (.1022)]$. מודל התיווך של הכרת הסכנות ברשת בקשר בין רמת הידע הטכנולוגי של ההורים לבין המעורבות שלהם בחיי הרשת של ילדם נמצא אם כן מובהק סטטיסטית $p < .01$, $b = .21$, $SE = .068$, $CI = [(.0768), (.3446)]$. המודל מוצג בתרשים 1.

תרשים 1: מקדמי רגרסיה (***) (תסוגה) סטנדרטית של הקשר הישיר בין ידע טכנולוגי לבין מעורבות ההורים בחיי הרשת של ילדם והקשר הלא ישיר דרך משתנה הכרת הסכנות ברשת

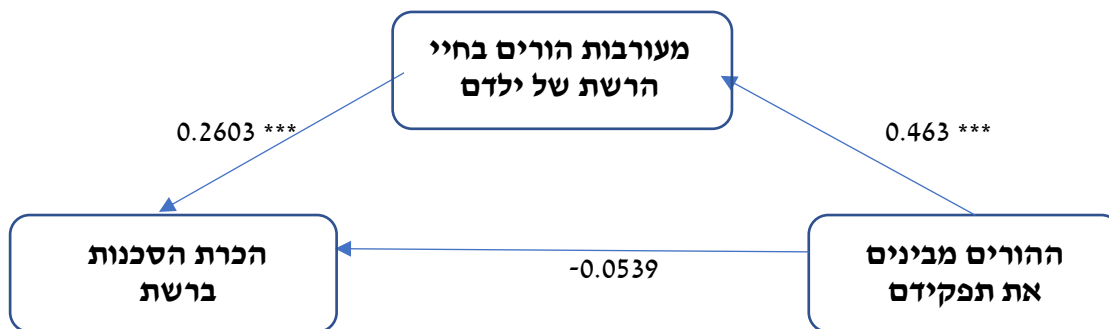

¹ Bootstrapping היא שיטת אמידה המבוססת על מספר רב של מדגמים אקראיים עם החזרות, הנלקחים מתוך מדגם המחקר (המוגדר כאוכלוסייה לצורך הדגימה ממנו), וכך מאפשרת לבסס אומדנים על מדגם גדול יותר מהמדגם המקורי.

מודל תיווך 2:

טיעוני נגד כמתווכים בהשפעה של הבנת תפקיד ההורים על עמדות המשיבים נבדקו באמצעות ניתוח תיווך (פרוצדורת PROCESS בתוכנת SPSS) של הייס (Hayes, 2013). הניתוח התבסס על 1,000 bootstraps (X1000) מדגמים אקראיים בדגימות חוזרות מתוך המדגם המקורי (bootstraps) 2 שבהם הבנת תפקידם של ההורים היה המשתנה המנבא ומשתנה הכרת הסכנות ברשת המשתנה התלוי. בהתאם להשערה, נמצא ב-1,000 המדגמים, כי רווח סמך (Confidence Interval – CI) של 95% להשפעה הלא ישירה של הבנת תפקידם של ההורים על הכרת הסכנות ברשת דרך מעורבותם של ההורים בחיי הרשת של ילדם לא כלל את הערך 0, $CI = [(.0411), (.2474)]$. מודל התיווך של מעורבות ההורים בחיי הרשת של ילדם בקשר בין הבנת תפקידם של ההורים לבין ההיכרות שלהם עם הסכנות ברשת נמצא אם כן מובהק סטטיסטית $p < .001$, $b = .46$, $SE = .107$, $CI = [(.2483), (.6728)]$. המודל מוצג בתרשים (1).

תרשים 2: מקדמי רגרסיה (***) (תסוגה) סטנדרטית של הקשר הישיר בין הבנת ההורים את תפקידם לבין הכרת הסכנות ברשת והקשר הלא ישיר דרך משתנה מעורבות ההורים בחיי הרשת של ילדם

² Bootstrapping היא שיטת אמידה המבוססת על מספר רב של מדגמים אקראיים עם החזרות, הנלקחים מתוך מדגם המחקר (המוגדר כאוכלוסייה לצורך הדגימה ממנו), וכך מאפשרת לבסס אומדנים על מדגם גדול יותר מהמדגם המקורי.

4. דיון

4.1 מטרת המחקר

מטרת המחקר הייתה לבדוק האם ההורים מעורבים בחיי הרשת של ילדם. כיום חלק גדול מהחיים של הילדים נמצאים ברשת, התקשורת ביניהם לבין חבריהם בפרט והעולם בכלל אם דרך הודעות טקסט, הודעות קול, ברשתות חברתיות ובמשחקים. בסקר שערך איגוד האינטרנט הישראלי בקרב בני נוער נמצא כי 77% מהנוער מקיימים קשר עם חברים דרך הרשת (איגוד האינטרנט הישראלי, 2017). ידוע שבעולם זה יש סכנות רבות, ונשאלת השאלה האם ההורים נמצאים עבור ילדיהם בעולם זה כמו בעולם ה"רגיל".

העולם הדיגיטלי מאופיין באובדן הפרטיות, בדמויות אנונימיות, בהקצנה של התנהגויות כתוצאה מהאנונימיות ואי הנראות (בוניאל ניסים, 2013). כמו כן, העולם הדיגיטלי מאופיין בבירונות, בסקר שערך איגוד האינטרנט הישראלי בקרב בני נוער נמצא כי 77% מהנשאלים חוו העלבה ברשת, ל 18% נפרץ החשבון, 18% חוו הפצה של תמונה מביכה / אישית, 18% נפגעו מקבוצה פוגענית ו 9% חוו חרם. 62% מהנשאלים נחשפו ברשת לתוכן חושפני בעל אופי מיני, 42% מהם מתחת לגיל 12, 43% מהם בין גיל 12 לגיל 14. חלק גדול מהילדים נשארים לבד מול הפגיעה שהם חווים וללא תיווך למידע אליו הם נחשפים לפי הסקר של איגוד האינטרנט 36% מהם לא עשו כלום עם הפגיעה (איגוד האינטרנט הישראלי, 2017), במרבית המקרים הילדים אינם רואים בהורים כתובת להתמודדות עם הפגיעה (רולידר ובוניאל - ניסים, 2015). צעירים רבים חשים שהם נמצאים במרחב הרשת בלי הדרכה מספקת ובלי הכוונה הורית (D'Antona, Kevorkian, & Russom, 2010). נתון זה מחזק את החשיבות הרבה לתמיכה של הורים בילדיהם והיא נמצאה כגורם ממתן מהשפעות שליליות של השימוש ברשת (Boniel-Nisim et al., 2015).

אחד מתפקידי ההורים הוא מתן כישורי חיים לילדם, לתווך עבורו את המציאות אליה הוא נחשף כדי להתאים את הבנתו בהתאם לגילו ולהיות מבוגר משמעותי עבור הילד שלו בכל שלב בחייו (כהן, 2006). העולם הדיגיטלי יצר קושי אצל ההורים למלא את תפקידם המסורתי מסיבות רבות (למיש, ריב"ק, אלוני, 2009), חלקן השתנו לדוגמא הפער הדיגיטלי שבעבר היה מאוד משמעותי הצטמצם מאוד על פי הממצאים במחקר זה, בנוסף, להורים יש נטייה לחשוב שילדיהם מעורבים פחות בהתנהגויות שעלולות לסכן אותם או אחרים ברשת (Liau, Khoo, & Ang, 2008) לכן, במחקר זה ניסינו לבדוק האם ההורים אכן מעורבים בחיי הרשת של ילדם.

4.2 השיטה ושאלות המחקר

לצורך הבדיקה האם ההורים מעורבים בחיי הרשת של ילדם הרכבנו שאלון, השאלון חולק למספר נושאים. ראשית רצינו לבדוק האם ההורים רואים עצמם מעורבים בחיי ילדם על ידי שאלות הקשורות לקביעת כללי התנהגות, הכוונה והדרכה של ילדם והכרת עולמו החברתי. לאחר מכן רצינו לבדוק מה עמדתם ביחס לתפקידם בחיי הרשת של ילדם, האם הם חושבים שתפקידם להדריך אותו ברשת, להיות מעורבים בחיי הרשת שלו, כיצד הם רואים את מעורבותם בחיי הרשת של ילדם, האם הם מגבילים את הגלישה שלו, מודעים לרמת החשיפה שלו לתכנים כמו פורנוגרפיה ואלימות, האם הם יודעים באיזה משחקים הוא משחק ומקיימים עמו שיח עליהם, האם הם יודעים היכן הוא גולש והאם הם בודקים את הסלולרי שלו. בנוסף בדקנו את פעילות ההורים ברשת על מנת לבדוק האם קיים פער טכנולוגי משמעותי בינם לבין הילדים, שאלנו על פעילותם ברשתות חברתיות והאם הם מחפשים מידע ברשת. לבסוף בדקנו

את עמדת ההורים ביחס לנפיצות של סכנות שונות ברשת לדוגמא פגיעה על ידי פדופילים, איומים, פרסום תמונות חושפניות ועוד לבסוף בדקנו את התייחסותם לאפשרות שהילד שלהם נפגע לדוגמא מבריונות ברשת או נחשף לתכנים פורנוגרפיים.

4.3 ממצאי המחקר

במחקר מצאנו שההורים מעידים על עצמם שהם מעורבים בחיי הילדים שלהם, הם בעלי יכולת טכנולוגית סבירה, פערי הטכנולוגיה שנמצאו בעבר כנראה הצטמצמו, הורים יודעים לפעול ברשת, לא תמיד באותם מקומות בהם פועלים הילדים אך לא נוכל לטעון שהם אינם מבינים את העולם הטכנולוגי. מצאנו שההורים מודעים לנפיצות של הסכנות השונות ברשת ומעידים על עצמם שהם מעורבים בחיי הרשת של ילדם. אך, למרות שההורים מעידים על כך שהם מכירים את הנפיצות הגדולה של הסכנות ברשת הם מעידים על כך שילדם לא נפגע כמעט בכלל, טענה הסותרת את עמדתם ביחס לנפיצות של הסכנות וכן סותרת את הדיווח של הילדים עצמם על פגיעות שחוו מבריונות ועל חשיפה שלהם לתכנים פורנוגרפיים (סקר של איגוד האינטרנט הישראלי, 2017). בנוסף, מצאנו שאין קשר ישיר בין השכלת ההורים למעורבות שלהם בחיי הרשת של ילדם ותפיסת תפקידם.

כאשר בדקנו את מודל התיווך מצאנו שאין קשר מובהק בין רמת הידע הטכנולוגי של ההורים לבין המעורבות שלהם בחיי הרשת של ילדם, אך כאשר יש להם ידע טכנולוגי והם מודעים יותר לסכנות ברשת זה משפיע באופן חיובי על המעורבות שלהם בחיי הרשת של ילדם, מכאן שיש צורך לחשוף את ההורים לסכנות הקיימות ברשת ולא ניתן להניח שהורה טכנולוגי מודע לסכנות ואולי אף להיפך.

כמו כן, הורים שמבינים את תפקידם עדיין לא מודעים מספיק לסכנות ברשת, על מנת שהם יהיו מודעים לסכנות הם צריכים להיות מעורבים בחיי הרשת של ילדם, יש צורך להסביר להורים מהי מעורבות בחיי הרשת של הילד, חשיבות התיווך ההורי גם בתחום הרשת כמו בתחומים נוספים, כאשר ההורים יהיו באמת מעורבים הם יכירו את הסכנות ויכולו להיות מבוגר משמעותי ואף לצמצם את הפגיעה של ילדם.

נשאלת השאלה האם ההורים מניחים שלי זה לא קורה, זה קורה אצל ילדים אחרים אך לא אצל הילד שלי, כפי שצויין להורים יש נטייה לחשוב שילדיהם מעורבים פחות בהתנהגויות שעלולות לסכן אותם או אחרים ברשת (Liau, Khoo, & Ang, 2008) או שאולי ההורים לא באמת מעורבים בחיי הרשת של הילד שלהם בדרך בה הם יוכלו להיות מבוגר משמעותי ומתווך כאשר הילד שלהם נפגע או נחשף לתכנים שאינם מתאימים לגילו, מבוגר משמעותי שיוכל להדריך את הילד כיצד ניתן לצמצם את האפשרות שיפגע או יפגע ברשת. יכול להיות שההורים מעידים שהם מודעים לנפיצות הסכנות ברשת אבל לא לעוצמתם האמיתית והשפעתם על הילד שלהם, הם לא יודעים את רמת החשיפה של ילדם לסכנות אלה ואת הכלים שיש להם למעורבות אמיתית בחיי הרשת של ילדם אשר תחשוף אותם לפגיעה האמיתית אליה נחשף הילד שלהם ומכאן לתפקיד שלהם כמבוגר משמעותי ואחראי במצב זה. זהו סוג של דיסוננס קוגניטיבי.

4.4 מגבלות המחקר

המחקר נעשה דרך האינטרנט מכאן שמהמשתתפים הם אנשים בעלי ידע טכנולוגי. המחקר נעשה בשפה העברית בקרב האוכלוסייה היהודית בישראל כך שכלל רק את מי שיהודי ורק את דוברי השפה, יכול להיות שמחקר הכולל אוכלוסייה מגוונות יותר יהיה שונה בתוצאותיו. התשובות לשאלות הן הערכה של ההורים את עצמם דבר היוצר הטיה, כאשר אדם מעריך את עצמו ואת תפקידו כהורה מתוך חוויותיו מיחסי הורה ילד הוא רוצה לראות את עצמו כמי שיודע ומבצע את תפקידו כהורה בצורה טובה. לא ניתן

לבדוק האם וכמה תשובתם של ההורים על עצמם תואמת את המציאות וכיצד הילדים תופסים זאת מנקודת המבט שלהם. רצון ההורים להיות מעורבים ולהרגיש שהם אכן עושים זאת ויש להם שליטה על התנהגותו וחיייו של ילדם יכול לגרום גם הוא להטיה של תוצאות המחקר. ולבסוף השאלון הורכב משאלות סגורות שלא ניתן להבין מהם האם יש דיוקים נוספים לחיוב או לשלילה שיכולים היו להטות את תוצאות המחקר, ייתכן שבראיונות עומק או בקבוצת מיקוד התוצאות היו שונות.

4.5 השלכות והמלצות

ממחקר זה אנו למדים שההורים לא מכירים את העוצמה האמיתית של הרשת ואת הסכנות האמיתיות אליהן נחשפים הילדים. הם מודעים באופן כללי, מהחשיפה בתקשורת, לכך שהסכנות קיימות אך, ללא הכרה מפורטת של הסכנות על ידי חשיפה לסיפורים אמיתיים, דוגמאות מהמציאות הקרובה אליהם והבנה שזה אכן יכול לקרות גם להם, בליווי תכנית הדרכה מתמשכת לילדים ולהורים לאורך כל שלבי הגדילה שלהם, המתעדכנת בהתאם להתפתחות הקיימת בתחום הרשת כל הזמן, הם לא יהיו מעורבים באמת בחיי הרשת של ילדם בדרך בה יוכלו להוות עבור הילד מבוגר משמעותי, לכן יש לבנות תכנית לכלל התלמידים וההורים כחלק מתכניות כישורי החיים בבית הספר.

מחקרי המשך ראוי שיהיו מחקרים השוואתיים שיבחנו מה עמדתם של ההורים ביחס לנפיצות הסכנות ברשת ומה רמת מעורבותם בחיי הרשת של ילדם והאם ילדם נפגע ברשת. מומלץ שהמחקר יבוצע על ידי השוואה בין שתי קבוצות: הראשונה קבוצת הורים וילדים שיעברו הדרכה מקצועית ומוחשית על הסכנות ברשת ועל הכלים שיש להורים כדי להיות מבוגר משמעותי ובמקביל הדרכה של הילדים שתגרום להבנה שלהם מדוע הם צריכים לשתף את ההורים בחייהם ברשת, זאת מול קבוצת ביקורת של הורים וילדים שלא יעברו הדרכה. בנוסף מומלץ לקיים ראיונות עומק עם הורים וילדים להבנה יותר מה הם באמת יודעים על הסכנות ברשת ועל הסכנות אליהן חשוף הילד שלהם, האם הם מעורבים בחיי הרשת של הילד שלהם ומהי מבחינתם מעורבות כזאת, מה הכלים שאולי חסרים להם כדי להיות מבוגר משמעותי ומעורב בחיי הרשת של הילד.

5. ביבליוגרפיה

איגוד האינטרנט הישראלי (2017). סקר השוואתי הורים-ילדים : פערי תפיסות והתנהגות במרחב המקוון 2017.

<https://www.isoc.org.il/sts-data/23645>

אגוזי, מ' ופויירשטיין, ר' (1987). התיאוריה של הלמידה המתווכת ומקומה בהכשרת מורים. *דפים*, (6), 34-16.

בוניאל – ניסים, מ' (2008). האני האמיתי נחשף באינטרנט : כאשר מסכת האנונימיות ברשת מאפשרת להסיר את העכבות. *יסודות*, (4).

בוניאל-ניסים, מ' (2013). *מאפייני התקשורת באינטרנט*. שפיני"ט – אתר השירות הפסיכולוגי ייעוצי :

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shefi/KishureiChaim/media/MeafyrneiTi_kshoret.htm

ברק, ע' (2012). תפסיקו לפחד – תתחילו לחנך. *אודיסאה*, (16), 61-54.

גלאון, א' (2010). בני נוער במרחב האינטרנט : אתגרים והשלכות יישומיות לעבודה מקצועית. *עט השדה*. 15-11.

גלאון, א' וכהן, ר' (2012). הורים והורות במציאות דיגיטלית מתפתחת : אתגר ההורות המשמעותית בעידן האינטרנט. *גדיש*, (י"ג), 157-142.

ויניקוט, י' (1971). *משחק ומציאות*. תל אביב : עם עובד.

כהן, א. ; ופרידמן, ד. (2002). פסיכולוגיה חברתית : עמדות - תיאוריות איזון - דיסוננס קוגניטיבי.

בתוך <https://lib.cet.ac.il/Pages/item.asp> :

למיש, ד'. ריב"ק, ר' ואלוני, ר' (2009). ילדים ישראלים גולשים באינטרנט : מפאניקה מוסרית להורות אחראית. *מגמות*, (מו', 2-1), 137 – 163.

מטרי, י' (2005). *בית לנפש : החיפוש אחר העצמי האמיתי והמרחב הנפשי*. בן שמן : מודן.

משעלי, מ', פאר, י' ופורן, א' (2014). *מנגנוני שמירה טכנולוגיים המותאמים להגנה ברשתות החברתיות כרכיב משלים בתיווך הורי פרואקטיבי*. פסיכולוגיה עברית :

<https://www.hebpsy.net/articles.asp?id=3094>

סיגל, ד"ג והארצל, מ' (2004 [1957]). *הורות מן השורש אל הבלבוב*. אחיאסף.

עמיחי-המבורגר, י. (2013). *הטוב, הרע והמכוער באינטרנט*. תל-אביב : מטר.

פויירשטיין, ר' (1994), הלמידה המתווכת. *הד הגן*.

קרמניצר, נ' (2004). הורים, סמים ומתבגרים. הרשות הלאומית למלחמה בסמים.

רולידר, ע' ובוניאל – ניסים, מ' (2015). *בריונות בביה"ס ובמרחב הווירטואלי בקרב ילדים* : דוח ממצאים.

שוורץ – אלטשולר, ת' (עורכת) (2012). פרטיות בעידן של שינוי. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.

Amichai-Hamburger, Y., & Furnham, A. (2007). The positive net. *Computers in Human Behavior*, 23(2), 1033-104.

Boniel-Nissim, M., Tabak, I., Mazur, J., Borraccino, A., Brooks, F., Gommans, R., Finne, E., (2015). Supportive communication with parents moderates the negative effects of electronic media use on life satisfaction during adolescence. *International Journal of Public Health*, 60(2), 189-198.

D'Antona, R., Kevorkian, M., & Russom, A. (2010). Sexting, texting, cyberbullying and keeping youth safe online. *Journal of Social Sciences*, 6(4), 523-528.

Duerager, A., Livingstone, S. (2012). How can parents support children's internet safety? LSE, London: *EU Kids Online*. London School of Economics & Political Science: EU Kids Online: London. Available at: <http://www2.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20III/Reports/ParentalMediation.pdf> [Accessed 13 February 2012].

Juvonen, Jaana, and Elisheva F. Gross. 2008. Extending the School Grounds? Bullying Experiences in Cyberspace. *Journal of School Health* 78:496–505. doi:10.1111/j.1746-1561.2008.00335

Kids Online 2 Final Conference (pp. 1 - 26). London: EU Kids Online.

Kiesler S., Zdaniuk B., Lundmark Vicki., Kraut R. (2000). Troubles with the Internet: The Dynamics of Help at Home. *Human-Computer Interaction, Volume 15*, pp. 323–351

Kirwil, L. 2009. Parental mediation of children's internet use in different European countries. *Journal of Children and Media*, 3(4), 394-409 .

Knighton, L., Simon, A., Kelly, J., & Kimball, A. (2012). Cyberbullying Reality Check Research Update. Retrieved February 17, 2013, from Kids Help Phono: <https://www.kidshelpphone.ca/teens/home/splash.aspx>

Larson, R. (1995) Secrets in the bedroom: Adolescents' private use of media. *Journal of Youth and Adolescence*, 24(5), 535-550.

- Lee, S. J., & Chae, Y. G. (2007). Children's Internet use in a family context: Influence on family relationships and parental mediation. *Cyber Psychology & Behavior*, 10 (5), 640-644
- Liau, A. K., Khoo, A., & Ang, P. H. (2008). Parental awareness and monitoring of adolescent Internet use. *Current Psychology*, 27(4), 217-233.
- Lwin, M. O., Stanaland, A. J., & Miyazaki, A. D. (2008). Protecting children's privacy online: How parental mediation strategies affect website safeguard effectiveness. *Journal of Retailing*, 84(2), 205-217.
- Mesch G. S. (2009). Social bonds and Internet pornographic exposure among adolescents. *Journal of Adolescence*, 32 (3), 601-618.
- Nikken, P., & Jansz, J. (2012). Parental mediation of young children's Internet use. *EU*
- O'Keeffe, G. S., & Pears, K. c. (2008). Clinical Report – The Impact of Social Media on Children, Adolescents, and Families. *Pediatrics*, 801-805.
- Palfrey J, Gasser U, Boyd D. Response to FCC Notice of Inquiry 09-94: “Empowering Parents and Protecting Children in an Evolving Media Landscape.” Cambridge, MA: Berkman Center for Internet and Society at Harvard University; 2010. Available at: http://cyber.law.harvard.edu/sites/cyber.law.harvard.edu/files/Palfrey_Gasser_boyd_response_to_FCC_NOI_09-94_Feb2010.pdf. Accessed February 24, 2013
- Valkenburg, P. M., Piotrowski, J. T., Hermanns, J., & Leeuw, R. (2013). Developing and validating the Perceived Parental Media Mediation Scale: *A self-determination perspective*. *Human Communication Research*, 39(4), 445-469.

6. נספח - שאלון המחקר

שאלון :

את/ה עומד/ת להשתתף במחקר שנערך במסגרת האקדמית עמק יזרעאל. המחקר בוחן את דפוסי השימוש של ילדים ברשת (מחשב, סמארטפון, משחקי מחשב). במהלך המחקר נבקש ממך להשיב על שאלון. ההשתתפות במחקר היא התנדבותית. שאלון זה אנונימי והנתונים הנאספים בו נועדו לצרכי מחקר בלבד. השאלות נעשה בלשון זכר לשם הנוחות בלבד, אולם הוא מופנה לגברים ולנשים.

אני מודה לך מראש על שיתוף הפעולה.

אתי האן

מייל : etihan10@gmail.com

חלק א' - פרטי רקע (נוספים על השאלות הקיימות ללא תשלום) :

1. מספר ילדים בגילאי 7-9 : _____
2. מספר ילדים בגילאי 9-12 : _____
3. מספר ילדים בגילאי 12-15 : _____
4. מספר ילדים בגילאי 15-18 : _____
5. מקום מגורים :
 1. עיר
 2. יישוב
 3. מושב
 4. קיבוץ
 5. אחר
6. שעת חזרה הביתה בימי חול של אחד ההורים :
 1. עובד מהבית
 2. צהריים (עד שעה 15:00)
 3. אחר הצהריים (עד השעה 18:00)
 4. ערב (עד השעה 20:00)
 5. לילה (אחרי השעה 20:00)

חלק ב' – הילד שלי ואני

לגבי כל משפט אנא סמן באיזה מידה אתה מסכים איתו (הסקאלה 1 בכלל לא מסכים ו 5 מסכים במידה רב מאוד):

1 בכלל לא מסכים	2 במידה מועטה	3 במידה בינונית	4 במידה רבה	5 במידה רבה מאוד	
1	2	3	4	5	אני חש שאפשר לסמוך על ילדי ולכן אני לא קובע כללים בחינוך שלו
1	2	3	4	5	כללי ההתנהגות של ילדי נקבעים בדרך של משא ומתן והסכמה משותפת עם הילד
1	2	3	4	5	אני חש שיש לי שליטה והשפעה על התנהגות הילד
1	2	3	4	5	אני נוהג לכוון ולהדריך את ילדי באופן עקבי
1	2	3	4	5	אני משוחח עם ילדי על תכניות טלוויזיה
1	2	3	4	5	אני משתתף באירועים שונים של ילדי
1	2	3	4	5	איני מאשר לילדי לראות תכניות וסרטים שאינם מותאמים לגילו
1	2	3	4	5	אני מכיר את עולמו החברתי של ילדי
1	2	3	4	5	אני אחראי לפעולות שמבצע ילדי

חלק ג' – תפקידיהם של הורים

אנא סמן באיזו מידה אתה מסכים עם כל אחת מהעמדות הבאות:

1 בכלל לא מסכים	2 מסכים במידה מועטה	3 מסכים במידה בינונית	4 מסכים במידה רבה	5 מסכים במידה רבה מאוד	
1	2	3	4	5	תפקיד ההורים להדריך את ילדם לגלישה בטוחה ואחראית
1	2	3	4	5	הורים צריכים להיות מעורבים בחיי הרשת של הילד (מחשב, סמארטפון, משחקי רשת)
1	2	3	4	5	תפקיד בית הספר להדריך את הילדים לגלישה בטוחה ואחראית
1	2	3	4	5	לבדוק מה הילד עושה ברשת זוהי חדירה לפרטיותו
1	2	3	4	5	הסלולרי הוא של הילד ואין להורים זכות להתערב במה שהוא עושה בו
1	2	3	4	5	חשוב להתקין תוכנת בקרה על מכשירים סלולריים

חלק ד' – התנהגות ברשת

אנא סמן באיזו מידה אתה מסכים עם כל אחת מהעמדות הבאות :

1 מסכים לא בכלל	2 מסכים במידה מועטה	3 מסכים במידה בינונית	4 מסכים במידה רבה	5 מסכים במידה רבה מאוד	
1	2	3	4	5	אני מודע לרמת החשיפה של ילדי לפורנוגרפיה ברשת
1	2	3	4	5	אני מודע לרמת החשיפה של ילדי לתכנים אלימים ברשת
1	2	3	4	5	אני מודע לרמת החשיפה של ילדי לבריונות ברשת
1	2	3	4	5	אני מודע לרמת החשיפה של ילדי להימורים ברשת
1	2	3	4	5	אני יודע בדרך כלל היכן גולש ילדי ברשת
1	2	3	4	5	אני משוחח עם ילדי על פעילותו במשחקי וידאו (מחשב, רשת וכו')
1	2	3	4	5	אני בודק את הסלולרי של ילדי
1	2	3	4	5	אני מקפיד שילדי ישחק במשחקי וידאו (מחשב, רשת וכו') המתאימים לגילו
1	2	3	4	5	אני מקפיד שילדי יפתח פרופיל ברשתות חברתיות המותאמות לגילו
1	2	3	4	5	אני מגביל את הגלישה של ילדי ברשת על ידי חוקים או הגבלות
1	2	3	4	5	אני מכיר את עולמו החברתי של ילדי ברשת

חלק ה' – הפעילויות שלי ברשת

אנא ציין מהי התדירות שאתה מבצע כל אחת מהפעולות הבאות :

1 לא בכלל	2 במידה מועטה	3 במידה בינונית	4 במידה רבה	5 במידה רבה מאוד	
1	2	3	4	5	פעיל ברשתות חברתיות מקוונות
1	2	3	4	5	משחק במשחקי רשת/מחשב
1	2	3	4	5	מתפעל תיבת דואר אלקטרוני
1	2	3	4	5	חבר במספר קבוצות בוואטסאפ
1	2	3	4	5	קורא חדשות באינטרנט
1	2	3	4	5	משתמש ברשת להשגת מידע בנושאים שונים

1	2	3	4	5	עובד מול מחשב ומכיר תוכנות שונות
1	2	3	4	5	נעזר בילדי לתפעול אפליקציות ותוכנות

חלק ו' – נפיצות תופעות ברשת

לגבי כל אחת מההתנהגויות הבאות, אנא ציין עד כמה לדעתך היא נפוצה ברשת

1 בכלל לא נפוצה	2 נפוצה במידה מועטה	3 נפוצה במידה בינונית	4 נפוצה במידה רבה	5 נפוצה במידה רבה מאוד	
1	2	3	4	5	אפשרות לפגישה פנים אל פנים עם מישהו שמכירים ברשת
1	2	3	4	5	פרסום פרטים אישיים על אדם ללא ידיעתו
1	2	3	4	5	פרסום תמונות חושפניות של אדם ללא ידיעתו
1	2	3	4	5	שליחת/קבלת הודעה מעליבה
1	2	3	4	5	שליחת/קבלת הודעה מינית
1	2	3	4	5	אישור חברות לזרים
1	2	3	4	5	התמכרות להימורים ברשת
1	2	3	4	5	עידוד לפגיעה עצמית
1	2	3	4	5	חשיפה לסמים
1	2	3	4	5	חשיפה לאלכוהול
1	2	3	4	5	חשיפה לאלימות
1	2	3	4	5	חשיפה לפורנוגרפיה
1	2	3	4	5	חשיפה למעשה בריונות
1	2	3	4	5	חשיפה להטרדות ואיומים
1	2	3	4	5	סחיטה על רקע מיני
1	2	3	4	5	גניבת זהות
1	2	3	4	5	התחזות לאחר
1	2	3	4	5	פגיעה על ידי פדופילים
1	2	3	4	5	פגיעה על ידי פעילי טרור
1	2	3	4	5	ביצוע עבירות פליליות

לסיום, לגבי כל אחת מההתנהגויות הבאות, אנא ציין באיזו מידה היא מתרחשת ביחס לילד שלך :

1	2	3	4	5 באופן	
לחלוטין לא	לעתים רחוקות	מדי פעם	לעתים קרובות	קבוע	
1	2	3	4	5	הילד שלי נפגע מבריונות ברשת
1	2	3	4	5	הילד שלי נחשף לתכנים פורנוגרפיים ברשת
1	2	3	4	5	הילד שלי נחשף לסמים ברשת
1	2	3	4	5	הילד שלי נחשף לאלכוהול ברשת
1	2	3	4	5	הילד שלי שומר על פרטיותו ברשת